

Kłamstwo u dzieci w wieku przedszkolnym.

Kłamstwo to „zjawisko psychospołeczne, które cechuje zachowanie rozmyślne i świadome służące wprowadzeniu otoczenia w błąd. W tym ujęciu fałszywe wypowiedzi (gest, czyn) mają na uwadze osiągnięcie określonych celów.”

Rodzaje kłamstw.

1. KŁAMSTWA POZORNE (pseudokłamstwa)

Polegają one na tym że „w swych relacjach (dziecko) nieświadomie umieszcza fałszywe informacje, ale bez zamiaru wprowadzenia słuchacza w błąd”

Małe dzieci nie mają na celu oszukiwania innych, lecz kłamstwa ich wynikają przede wszystkim ze specyficznych cech rozwojowych tego okresu. Jedną z nich jest np. nadmiernie rozwinięta fantazja i niezdolność do jasnego odróżniania faktów widzianych od wyobrażonych. W życiu dzieci istnieją okresy, kiedy fantazja wyraźnie góruje nad poczuciem rzeczywistości. Jest to spowodowane tym, że dzieci w swoim życiu napotykają na rzeczy, które są dla nich na pewnym etapie rozwoju niezrozumiałe, dlatego też, by je zrozumieć, muszą nieustannie mobilizować swoją fantazję.

W literaturze podkreśla się, że dzieci w wieku przedszkolnym obdarzone są bujną wyobraźnią. Potrafią zmyślać różne fakty i zdarzenia, które nie zachodziły w rzeczywistości, przeżywają czytane im bajki lub opowiadania, tak jakby działo się to naprawdę. Często też upiększają rzeczywistość, materializują myśli i słowa, ożywiają rzeczy martwe i nadają im cechy ludzkie. Żyją jakby w dwóch wymiarach wyraźnie od siebie oddzielonych. Pierwszy z nich stanowi poczucie realności, przynależności do świata materialnego, społecznego. Drugi, to świat własnej wyobraźni, zamknięty dla postronnego obserwatora. Wyobraźnię przedszkolaka najbardziej angażują, a równocześnie najpełniej rozwijają zabawy tematyczne, w których odgrywa ono ważne role (podpatrzone u dorosłych). Dzieci tworzą w zabawie własny świat, który określają jako rzeczywistość „na niby”. Świat „na niby” zdominowany jest przez wyobraźnię, dzięki której wiele przedmiotów dobrze dziecku znanych nabiera dla niego nowego znaczenia. Mieszanie fantazji z rzeczywistością sprawia, iż dorośli myślą, że dziecko kłamie, a ono zmienia rzeczywistość zgodnie ze swymi pragnieniami i swoją fantazją, a nie w celu wprowadzenia kogoś w błąd. Odróżnienie świata rzeczywistego od fikcyjnego następuje ok. 6 roku życia, chyba że rodzice podtrzymują w dalszym ciągu pewne fantazje dziecka, przez co zakłócają proces rozróżniania fantazji od rzeczywistości.

PRZYCZYNY KŁAMSTW POZORNYCH:

- trudności w wypowiedaniu się, w jasnym formułowaniu myśli spowodowane ubóstwem języka dziecka
- niedostateczna wiedza o świecie; dziecko wypełnia luki różnymi zmyśleniami
- nie dość dokładne przypominanie sobie przez dziecko dawnych spostrzeżeń, przeżyć
- niebezpieczeństwo fałszywych przypomnień wzrasta gdy nie ostrożnie formułujemy nasze pytania skierowane do dziecka; fałszywa odpowiedź może być wynikiem sugestywności i tendencji do udzielania odpowiedzi twierdzących na każde zadane pytanie
- zbyt pospieszne wnioski dziecka podawane w takiej formie, jakby były stwierdzonymi faktami
- posługiwanie się faktami, które wmówili dziecku dorośli
- brak psychicznej potrzeby weryfikowania tego, co niesie życie

KŁAMSTWO RZECZYWISTE (rozmyślne)

Kłamstwo rozmyślne pojawia się później od pozornego. Dziecko w przypadku tego kłamstwa musi:

- zdawać sobie sprawę z tego jak jest naprawdę a jak chce to przedstawić
- wiedzieć po co chce skłamać
- umieć to zrobić

MOŻNA KŁAMAĆ: SŁOWEM, MINĄ, GESTEM, MILCZENIEM, WYGLĄDEM

Cele tego typu zachowań:

- Wywołanie u innych akceptacji, podziwu, uznania, zazdrości, litości, współczucia
- Sprowokowanie innych do udzielenia pomocy
- Osiągnięcie korzyści (słodczy, ulubionej zabawki)
- Uniknięcie przykrości, kary, wstydu czy dezaprobaty
- uwolnienie się od obowiązku
- uzyskanie swobody
- sprawienia komuś przyjemności lub oszczędzenie mu przykrości

-chęć dokuczenia komuś

Kłamstwo może również wynikać z altruizmu np. z chęci sprawienia komuś przyjemności, czy też oszczędzenia komuś przykrości.

Inne motywy kłamstwa:

-kłamstwo z oportunizmu

-kłamstwo dla pochwalenia się przed innymi

-kłamstwo z obawy przed ujemną opinią otoczenia

-kłamstwo ze złośliwości i chęci dokuczenia komuś

-kłamstwo ze skąpstwa

Dziecko kłamie również wtedy gdy chce uniknąć czegoś lub gdy pragnie osiągnąć coś:

1. Kłamstwo obronne pojawia się u dzieci często karanych przez rodziców; dziecko w obliczu zagrożenia, braku poczucia bezpieczeństwa w domu niechętnie przyznaje się do winy, kłamiąc chociaż przez chwilę czuje się bezpiecznie

2. kłamstwo dążeniowe pojawia się gdy dziecko pragnie zdobyć coś dla siebie np. zabawkę

Oba te rodzaje kłamstwa wynikają z pobudek egoistycznych i mają na celu zaspokojenie własnych potrzeb, pobudek.

PRZYCZYNY KŁAMSTW:

Dzieci kłamią najczęściej dlatego ponieważ kłamią ich rodzice.

1. Dziecko obserwuje i doświadcza tego że dorośli kłamią, uważając kłamstwo za konieczne i usprawiedliwione. Czasami nakazują dziecku kłamać: (Powiedz że mnie nie ma w domu); wciągają je w swoje kłamstwa.

2. Nadmierna presja i kontrola ze strony rodziców. Dziecko kłamie aby obronić się przed inwazją z ich strony.

3. Nadmierne wymagania, nadużywanie kar przez rodziców- dziecko dochodzi do wniosku że lepiej skłamać bo za powiedzenie prawdy można zostać ukaranym

4. W rodzinach rozbitych kłamstwo jest jedynym sposobem radzenia sobie z problemami. I w takich sytuacjach głębokich konfliktów między rodzicami, dziecko uczy się mówić każdemu z nich to, co pragnie usłyszeć.

5. Dziecko kłamie z poczucia niższości i zawstydzenia tym, co się dzieje w rodzinie. Wstydzi się swojego domu, rodziców i w relacjach z rówieśnikami kłamie by na tych kłamstwach piękniejszych od prawdy zbudować swoją pozycję i atrakcyjność społeczną.